

Chân trời sáng tạo

GIÁO DỤC CÔNG
DÂN 9

Bài 1:

Sống có lí tưởng

Giáo viên:

Mục tiêu bài học

Nêu được khái niệm sống có lí tưởng.

Giải thích được ý nghĩa của việc sống có lí tưởng.

Nhận biết được lí tưởng sống của thanh niên Việt Nam.

Xác định được lí tưởng sống của bản thân và nỗ lực học tập, rèn luyện theo lí tưởng.

Hoạt động 1

I. KHỞI ĐỘNG

Em hãy đọc lời bài hát sau và cho biết những ca từ nào thể hiện mục đích sống cao đẹp. Vì sao?

SỐNG NHƯ NHỮNG ĐOÁ HOA

[...] Và tôi sống như đoá hoa này, toả ngát hương thơm cho đời.

Sống với nỗi khát khao rằng được hiến dâng cho cuộc đời.

Hôm nay dầu có gian nan thì ngày mai là ngày tươi sáng hơn.

Tôi sẽ viết nên câu chuyện của cuộc đời riêng tôi.

Có loài hoa ở trên đồng xanh, cũng có loài hoa khoe sắc trên cành.

Mỗi loài hoa mỗi sắc hương.

Không là hoa của những buồn lo, tôi là hoa của những nụ cười.

Cuộc sống của tôi yêu biết bao [...]

(Nhạc và lời: Tạ Quang Thắng)

Hoạt động 2

II. KHÁM PHÁ

Nhiệm vụ 1

Em hãy đọc các thông tin trong SGK tr.6,7 và quan sát hình ảnh để thực hiện yêu cầu:

Em hãy nêu mục đích sống của nhân vật trong các thông tin.

Em hãy đặt tên cho bức tranh của họa sĩ Phạm Cao Thái Bảo và viết lời bình.

Em hãy xác định điểm chung về mục đích sống của nhân vật trong các thông tin, hình ảnh và cho biết thế nào là sống có lí tưởng, ý nghĩa của sống có lí tưởng.

Thông tin 1.

“Cái quý nhất của con người ta là sự sống. Đời người chỉ sống có một lần. Phải sống sao cho khỏi xót xa, ân hận vì những năm tháng đã sống hoài, sống phí,... để khi nhắm mắt xuôi tay, ta có thể nói rằng: tất cả đời ta, tất cả sức ta, ta đã hiến dâng cho sự nghiệp cao đẹp nhất trên đời, sự nghiệp đấu tranh giải phóng loài người...”

(Nikolai Ostrovsky (Huy Văn – Thép Mới dịch), 2009, *Thép đã tôi thế đấy*, NXB Văn học, Hà Nội, trang 299)

Tranh của họa sĩ Phạm Cao Thái Bảo về ba chiến sĩ Cảnh sát phòng cháy, chữa cháy đã anh dũng hi sinh trong cuộc chiến với “giặc lửa” để cứu sống tám nạn nhân trong vụ hỏa hoạn ở số nhà 231 Quan Hoa, quận Cầu Giấy, thành phố Hà Nội vào chiều ngày 01/8/2022.

Em cần biết

Theo *Từ điển Tiếng Việt*, 2003, Hoàng Phê (Chủ biên), lí tưởng là mục đích cao nhất, tốt đẹp nhất mà người ta phấn đấu để đạt tới.

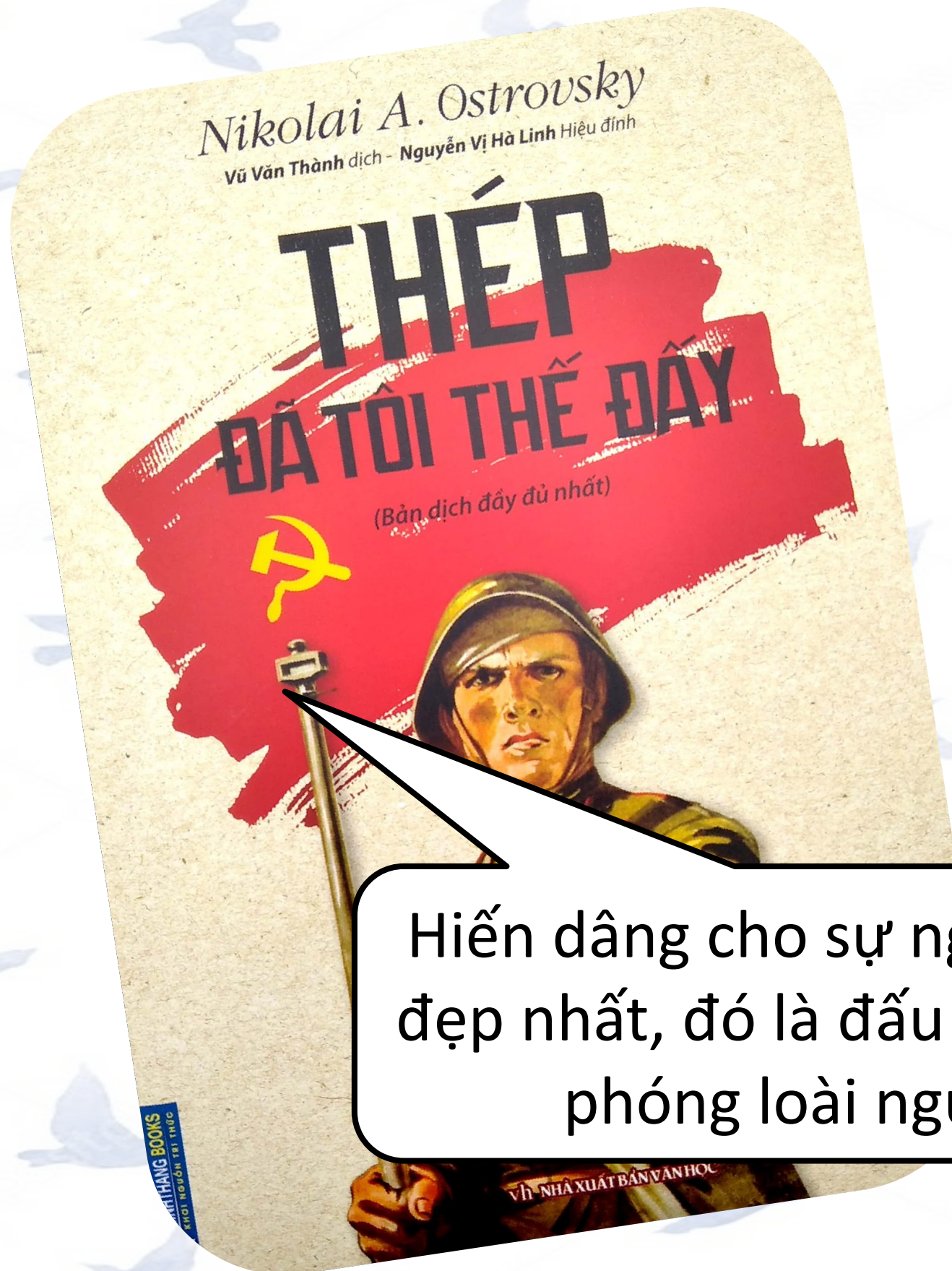
Thông tin 2.

“Tuổi xuân của mình đã qua đi trong lửa khói, chiến tranh đã cướp mất hạnh phúc trong tình yêu và tuổi trẻ. Ai lại không tha thiết với mùa xuân, ai lại không muốn cái sáng ngời trong đôi mắt và trên đôi môi căng mọng khi cuộc đời còn ở tuổi hai mươi? Nhưng... tuổi hai mươi của thời đại này đã phải dẹp lại những ước mơ hạnh phúc mà lẽ ra họ phải có...”

Ước mơ bây giờ là đánh thắng giặc Mỹ, là độc lập, tự do của đất nước. Mình cũng như những thanh niên khác đã lên đường ra tiền tuyến và tuổi trẻ qua đi giữa tiếng bom rơi, đạn nổ. Tuổi trẻ của mình đã thấm đượm mồ hôi, nước mắt, máu xương của những người đang sống và những người đã chết. Tuổi trẻ của mình đã cứng cáp trong thử thách, gian lao của chiến trường, tuổi trẻ của mình cũng đã nóng rục vì ngọn lửa căm thù đang ngày đêm hun đốt. Và gì nữa, phải chăng mùa xuân của tuổi trẻ cũng vẫn thấm đượm thêm vì màu sắc của mơ ước và yêu thương vẫn ánh lên trong những đôi mắt nhìn mình. Một đôi mắt đen thâm quầng vì thức đêm nhưng bao giờ đến với mình cũng là niềm vui và sôi nổi... Hãy vui đi, hãy giữ trọn trong lòng niềm mơ ước và để màu xanh của tuổi trẻ ngời rạng mãi trong đôi mắt và nụ cười nghe Thuỳ!”

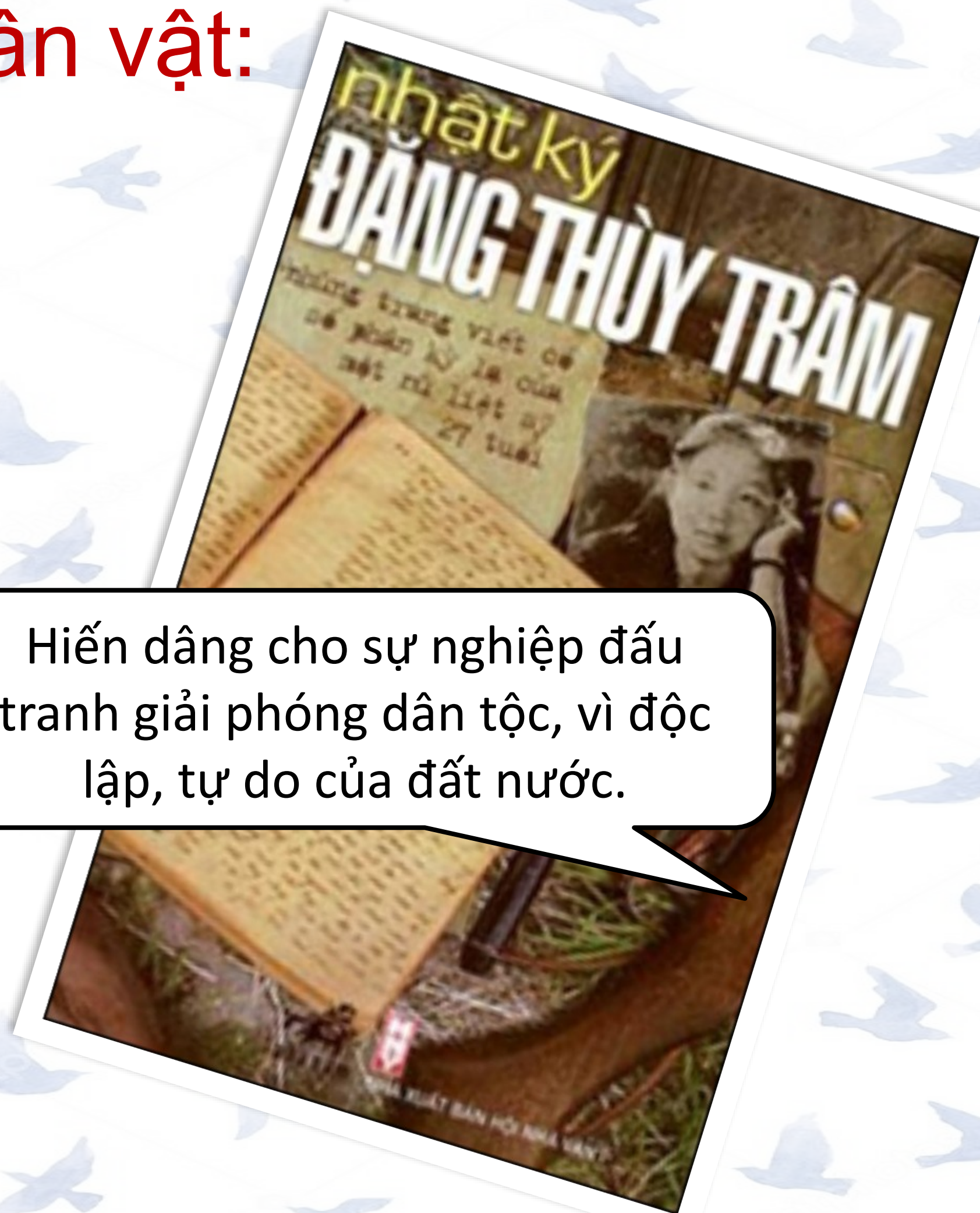
(Đặng Thuỳ Trâm, 2016, *Nhật kí Đặng Thuỳ Trâm*, NXB Hội Nhà văn, Hà Nội, trang 202 – 203)

Mục đích sống của 2 nhân vật:

Hiến dâng cho sự nghiệp cao đẹp nhất, đó là đấu tranh giải phóng loài người.

Hiến dâng cho sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc, vì độc lập, tự do của đất nước.

Tranh của họa sĩ Phạm Cao Thái Bảo về ba chiến sĩ Cảnh sát phòng cháy, chữa cháy đã anh dũng hi sinh trong cuộc chiến với “giặc lửa” để cứu sống tám nạn nhân trong vụ hỏa hoạn ở số nhà 231 Quan Hoa, quận Cầu Giấy, thành phố Hà Nội vào chiều ngày 01/8/2022.

“Hồi xưa mình thường hay định nghĩa một cách ước lệ rằng, thiên thần là những con người xinh đẹp, lộng lẫy, có đôi cánh để bay và nhiều phép thuật. Mãi sau này mới hiểu rằng, thiên thần cũng chỉ là những người bình thần như chúng ta nhưng họ dám sống một cuộc đời phi thường, sẵn sàng hi sinh chính mình để bảo vệ người khác...” (Họa sĩ Phạm Cao Thái Bảo)

//

Điểm chung: đều xác định được mục đích sống cao đẹp, sống và hi sinh theo lí tưởng cao cả, đóng góp cho lợi ích của cộng đồng, quốc gia và nhân loại.

//

// Sống có LT là xác định được mục đích cao đẹp, kế hoạch hành động của bản thân và phấn đấu để đạt được mục đích đó nhằm đóng góp cho lợi ích của cộng đồng, quốc gia, nhân loại.

//

// Sống có LT tạo ra động lực thúc đẩy hoàn thành mục tiêu cá nhân; góp phần thúc đẩy xã hội ngày càng phát triển; xây dựng đất nước giàu mạnh và đóng góp tích cực cho nhân loại.

//

II. KHÁM PHÁ

1. Khái niệm: Sống có lí tưởng là xác định được mục đích cao đẹp, kế hoạch hành động của bản thân và phấn đấu để đạt được mục đích đó nhằm đóng góp cho lợi ích của cộng đồng, quốc gia, nhân loại.

2. Ý nghĩa: Sống có lí tưởng tạo ra động lực thúc đẩy hoàn thành mục tiêu cá nhân; góp phần thúc đẩy xã hội ngày càng phát triển; xây dựng đất nước giàu mạnh và đóng góp tích cực cho nhân loại.

Nhiệm vụ 2

Em hãy đọc các thông tin trong SGK tr.7,8 và xác định vai trò, nhiệm vụ của thanh niên Việt Nam trong giai đoạn hiện nay.

Thông tin 1.

Trong bài nói chuyện tại buổi lễ khai mạc Trường Đại học Nhân dân Việt Nam, ngày 19/01/1955, Bác Hồ có căn dặn:

“[...] Nhiệm vụ của thanh niên không phải là hỏi nước nhà đã cho mình những gì. Mà phải tự hỏi mình đã làm gì cho nước nhà? Mình phải làm thế nào cho ích lợi nước nhà nhiều hơn? Mình đã vì lợi ích nước nhà mà hi sinh phần đấu chùng nào?”

Thanh niên cần phải có tinh thần và gan dạ sáng tạo, cần phải có chí khí hăng hái và tinh thần tiến lên, vượt mọi khó khăn, gian khổ để tiến mãi không ngừng. Cần phải trung thành, thật thà, chính trực”.

(Hồ Chí Minh toàn tập, tập 9, 2011, NXB Chính trị Quốc gia – Sự thật, Hà Nội, trang 265)

Thông tin 2.

Trích Điều lệ Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh

Điều 2. Đoàn viên có nhiệm vụ:

1. Luôn luôn phấn đấu vì lí tưởng của Đảng và Bác Hồ. Tích cực học tập, lao động, rèn luyện, tham gia các hoạt động xã hội, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.
2. Gương mẫu chấp hành và vận động thanh thiếu nhi thực hiện đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước. Tham gia xây dựng, bảo vệ Đảng, chính quyền và các đoàn thể nhân dân. Chấp hành Điều lệ Đoàn và các nghị quyết của Đoàn; tích cực tuyên truyền về tổ chức Đoàn trong thanh niên; sinh hoạt Đoàn và đóng đoàn phí đúng quy định.

Em hãy đọc các thông tin trong SGK tr.7,8 và xác định vai trò, nhiệm vụ của thanh niên Việt Nam trong giai đoạn hiện nay.

3. Lí tưởng sống của thanh niên Việt Nam ngày nay

- Phấn đấu vì lí tưởng độc lập dân tộc và CNXH.
- Tích cực học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh.
- Nỗ lực rèn luyện sức khỏe, học tập để trở thành người có năng lực, bản lĩnh và người công dân tốt; tích cực tham gia vào sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Yêu cầu: Dựa vào nhiệm vụ của thanh niên Việt Nam trong giai đoạn hiện nay, em hãy xác định những nhiệm vụ, việc làm của bản thân trong học tập và cuộc sống.

II. KHÁM PHÁ

4. Trách nhiệm của HS.

Mỗi HS cần xác định được lí tưởng sống của bản thân và luôn tích cực học tập, rèn luyện sức khoẻ, dành thời gian tham gia các hoạt động xã hội để hiện thực hoá lí tưởng, đóng góp cho sự phát triển của cộng đồng, quốc gia và nhân loại.

TỔNG KẾT

Sống có lí tưởng là xác định được mục đích cao đẹp, kế hoạch hành động của bản thân và phấn đấu để đạt được mục đích đó nhằm đóng góp cho lợi ích của cộng đồng, quốc gia, nhân loại.

Sống có lí tưởng tạo ra động lực thúc đẩy hoàn thành mục tiêu cá nhân; góp phần thúc đẩy xã hội ngày càng phát triển; xây dựng đất nước giàu mạnh và đóng góp tích cực cho nhân loại.

Một số lí tưởng sống của thanh niên Việt Nam: phấn đấu vì lí tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; tích cực học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; nỗ lực rèn luyện sức khỏe, học tập để trở thành người có năng lực, bản lĩnh và người công dân tốt; tích cực tham gia vào sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Mỗi học sinh cần xác định được lí tưởng sống của bản thân và luôn tích cực học tập, rèn luyện sức khỏe, dành thời gian tham gia các hoạt động xã hội để hiện thực hoá lí tưởng, đóng góp cho sự phát triển của cộng đồng, quốc gia và nhân loại.

Hoạt động 3

III. LUYỆN TẬP

Nhiệm vụ 1

Em đồng tình hay không đồng tình với những ý kiến nào dưới đây?
Vì sao?

a) Sống có lí tưởng là biết xác định mục đích của bản thân và có hướng phấn đấu để thực hiện mục đích đó.

b) Cho dù ở giai đoạn lịch sử nào thì lí tưởng của thanh niên cũng giống nhau.

c) Sống có lí tưởng là cảm thấy hạnh phúc khi làm điều có ích cho cộng đồng, quốc gia và nhân loại.

d) Sống có lí tưởng là sống vì bản thân mình trước rồi mới quan tâm đến lợi ích của người khác và xã hội.

Nhiệm vụ 1 Gợi ý trả lời:

a. Đồng tình. Vì ý kiến đã xác định được mục đích cao đẹp và xây dựng được kế hoạch hành động của bản thân, phấn đấu để đạt được mục đích đó.

b. Không đồng tình. Vì ở mỗi thời kì và giai đoạn lịch sử khác nhau thì thanh niên sẽ có lí tưởng sống khác nhau.

c. Đồng tình. Vì ý kiến này đã đề cập đến một trong những ý nghĩa vô cùng cao quý mà việc sống có lí tưởng đem lại.

d. Không đồng tình. Vì người sống có lí tưởng là không chỉ sống cho bản thân mình mà còn sống vì lợi ích chung của cộng đồng, quốc gia và nhân loại.

Nhiệm vụ 2 Em hãy đọc câu nói sau và xây dựng bài thuyết trình về ý nghĩa của việc sống có lí tưởng. Từ đó, rút ra bài học cho bản thân.

Lí tưởng là ngọn đèn chỉ đường. Không có lí tưởng thì không có phương hướng kiên định, mà không có phương hướng thì không có cuộc sống.

(Lev Nikolayevich Tolstoy)

Nhiệm vụ 3

Em hãy quan sát các hình ảnh dưới đây để phân tích suy nghĩ, việc làm của các nhân vật và rút ra bài học cho bản thân.

Suy nghĩ của nhân vật trong hình ảnh thể hiện lòng tự hào dân tộc, dù ở nơi đâu bất cứ nơi nào cũng đều mang tinh thần hiếu học của dân tộc Việt Nam. Từ đó, nỗ lực để tiếp nối các thế hệ đi trước, cố gắng học hỏi được những điều hay ở nước bạn và sau khi học xong sẽ quay trở về cống hiến cho đất nước.

Suy nghĩ của nhân vật thể hiện một lí tưởng sống cao đẹp của thanh niên Việt Nam hiện nay, đó là nỗ lực rèn luyện sức khỏe, học tập để trở thành người có năng lực, bản lĩnh và người công dân tốt; tích cực tham gia vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Việc làm của các nhân vật thể hiện lí tưởng sống không chỉ mang lại lợi ích cho bản thân mình mà còn mang ý nghĩa góp ích cho cộng đồng, thông qua việc tham gia thu dọn rác thải để giúp môi trường sống trở nên xanh, sạch, đẹp.

Suy nghĩ của nhân vật thể hiện một lí tưởng sống cao đẹp, mang tính cộng đồng và xác định được kế hoạch cụ thể nhằm đạt được lí tưởng sống, đó là không ngừng học tập, trau dồi kiến thức để áp dụng trong cuộc sống.

Nhiệm vụ 4

Dựa vào những nhiệm vụ của bản thân trong học tập và trong cuộc sống đã xác định ở hoạt động khám phá, em hãy **lập kế hoạch để thực hiện những nhiệm vụ đó.**

Gợi ý:

- Cấu trúc của kế hoạch gồm các mục:
 - + Mục đích, yêu cầu;
 - + Nội dung thực hiện;
 - + Phương pháp thực hiện;
 - + Thời gian thực hiện;
 - + Tiêu chí đánh giá kết quả;
- Phương pháp thực hiện cần mang tính cụ thể, khả thi.

Hoạt động 4

VẬN DỤNG

Nhiệm vụ

1. Em hãy sưu tầm một câu chuyện về tấm gương, nhân vật sống có lí tưởng. Từ câu chuyện đó, viết một đoạn văn nói về ý nghĩa của việc sống có lí tưởng và rút ra bài học cho bản thân.

2. Em hãy thực hiện kế hoạch về lí tưởng sống của bản thân và chia sẻ với các bạn về kết quả đạt được. Từ đó, rút ra những ưu điểm, hạn chế và điều chỉnh để tiếp tục thực hiện.

Tạm biệt và hẹn gặp lại các em
ở bài học tiếp theo.

